

Mariusz Ratajczak

Innowacyjność polskiej gospodarki w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego

Rynek - Społeczeństwo - Kultura nr 4, 5-10

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Innowacyjność polskiej gospodarki w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego

Innovativeness of the Polish Economy in the Context of Socioeconomic Development

Mariusz Ratajczak, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

STRESZCZENIE

Dotychczasowy model rozwojowy Polski względnie dobrze przyczynił się do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej w naszym kraju. Pozwolił on na wyraźne zmniejszenie dystansu rozwojowego, dzielącego Polskę od wysoko rozwiniętych państw zachodnioeuropejskich. Mogłoby się wydawać, że hurtowy import technologii pozwoli na dalszy dynamiczny rozwój gospodarki, jednak to, co dla nas jest dzisiaj innowacyjne i nowoczesne, dla wielu państw stanowi przestarzałą technologię. To właśnie innowacyjność na skalę międzynarodową jest fundamentalnym źródłem przewagi konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw i całych regionów na europejskiej arenie. Aktualnie Polska znajduje się w fazie rozwojowego dryfu, w czasie, kiedy przez Europę przechodzi fala kryzysu dotykającego z różną siłą poszczególne państwa. Potrzebny jest więc nowy model społeczno-gospodarczy, który pozwoli przełamać rozwojowy impas, zapewniając jednocześnie wzmocnienie potencjału innowacyjności i trwałej konkurencyjności.

The current Polish development model has contributed relatively well to the improvement of the socioeconomic situation in our country. It has allowed to reduce significantly the development gap between Poland and highly developed western European countries. It seems that the wholesale import of technologies will allow for further dynamic development of the economy, but what is innovative and modern for us today, for many countries is outdated technology. The internationally recognized innovation is a fundamental source of competitive advantage of Polish companies and the whole regions in Europe. Poland is currently in the development phase while a wave of crisis is passing through Europe affecting with a different force individual countries. Thus we need a new model of socioeconomic development that will break the development impasse, ensuring at the same time the strengthening of innovation and sustained competitiveness.

ABSTRACT

Wstęp

Od kilku lat funkcjonujemy w realiach światowego kryzysu, którego następstwa, choć już widoczne, nadal pozostają do końca nieprzewidywalne. Konsekwencją obecnej sytuacji jest bez wątpienia zahamowanie rozwoju gospodarczego, swoisty impas, który można nazwać dryfem rozwojowym. Próba uchronienia Polski przed jeszcze dotkliwymi skutkami kryzysu koncentruje się niemal wyłącznie na wywołaniu efektu popytowego, który w krótkiej perspektywie może przynieść chwilowe ożywienie, jednak tego rodzaju działanie z pewnością nie przyczyni się do trwałej poprawy sytuacji ekonomicznej w kraju. Wdrażane obecnie środki zaradcze należy uznać za doraźne oraz powodujące wzrost deficytu budżetowego, co w konsekwencji zwiększa zadłużenie państwa do niebezpiecznego poziomu. Niemal pewne jest, że takie działania zaszkodzą Polsce w dłuższej perspektywie, szczególnie w sytuacji, gdy nie widać znamion globalnego ożywienia gospodarczego, a wręcz przeciwnie, możemy spodziewać się ekonomicznej, jeszcze głębszej stagnacji mającej globalny zasięg (Geodecki 2011: 9).

Próba wyjścia z rozwojowego impasu poprzez kreowanie nowych perspektyw rozwojowych jest możliwa tylko wtedy, gdy będą wdrażane trudne, lecz konieczne zmiany o charakterze systemowym, strukturalnym oraz instytucjonalnym. Podstawą tych zmian powinno być wykorzystanie nie tylko szeroko pojętego potencjału innowacyjnego polskich przedsiębiorstw, ale także możliwości rozwojowych drzemiących w sferze publicznej i obywatelskiej. Tak skonstruowany model rozwoju Polski może przyczynić się do wzbudzenia w skali całego kraju potencjału kreatywności i innowacyjności. Jeśli powyższe działania nie zostaną podjęte lub nie powiodą się, to w rezultacie obecna stagnacja rozwojowa naszego kraju jeszcze się pogłębi, a Polska w kategorii innowacyjności będzie przegrywała z większością europejskich państw, co spowoduje marginalne znaczenie kraju dla światowej gospodarki. Celem artykułu jest przedstawienie kwestii innowacyjności polskiej gospodarki rozważanej w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego.

Innowacyjność polskiej gospodarki na tle krajów Unii Europejskiej

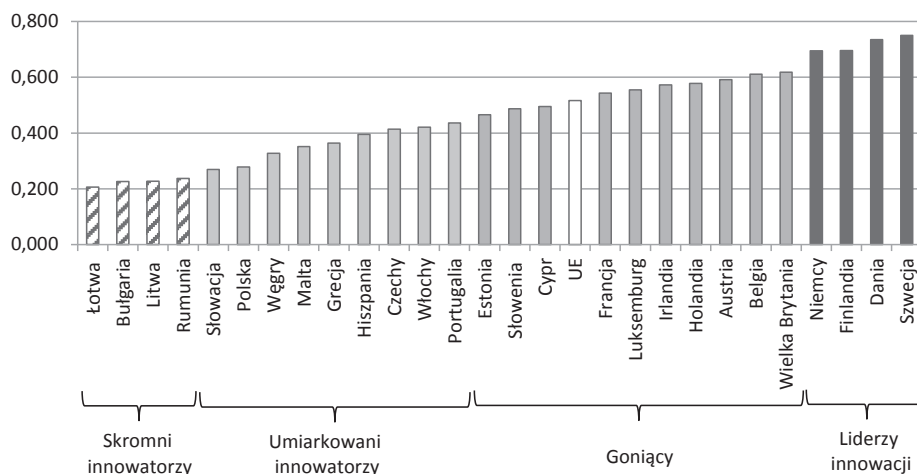
Polska zajmuje odległą, dwudziestą drugą pozycję w Unii Europejskiej pod względem innowacyjności gospodarki (zob. wykres 1). Na dalszych pozycjach znajdują się Litwa, Bułgaria, Łotwa, Rumunia i Słowacja, w których to rejestruje się najmniej patentów w skali całej Unii. Polska przeznacza również najmniejszą część dochodu narodowego na badania i rozwój, a przedsiębiorstwa inwestują najmniej w nowe produkty. Takie wnioski zostały przedstawione w opublikowanym w lutym 2011 r. w Brukseli rankingu innowacyjności w Unii Europejskiej (*Innovation Union Scoreboard 2011*). Tylko Estonia i Czechy zdołały pod tym względem wyprzedzić pojedyncze kraje „starej” Unii, tj. Grecję, Hiszpanię i Włochy. W skali od 0 do 1, w której najwyższa ocena oznacza pełne wykorzystanie potencjału innowacyjności, Polska uzyskała zaledwie 0,25 pkt. Z kolei w innych badaniach, opublikowanych również we wspomnianym rankingu, Polska wypada w innym świetle. Na przykład analizując kryterium umiejętności sprawnego czytania przez młodzież poniżej piętnastego roku życia, w Polsce 15% nastolatków jest zagrożone wtórnym analfabetyzmem i ma problemy z matematyką oraz naukami przyrodniczymi. Mniejszy odsetek jest jedynie w Finlandii, Estonii i Holandii. W Niemczech potencjalnych wtórnych analfabetów jest 18%, z kolei w Bułgarii i Rumunii aż 40%. Dobry wynik Polski w tej kategorii nie przekłada się jednak na późniejsze inwestowanie w nowoczesną gospodarkę, i co za tym idzie, wykorzystanie potencjału zdolnej młodzie-

ży. Liderami pozostają pod tym względem kolejno Szwedzi, Duńczycy, Finowie i Niemcy. Problem braku powiązania między uzdolnioną młodzieżą a inwestycjami w innowacje staje się widoczny, gdy kraje europejskie porówna się ze Stanami Zjednoczonymi czy też wysoko rozwiniętymi państwami z Azji (*E-wydanie Dziennika Gazeta Prawna*, 2 luty 2011). Dekompozycja wskaźnika potencjału innowacyjnego wskazuje, że jedynymi parametrami, w których Polska nie lokuje się na końcowych miejscach zestawienia krajów Unii Europejskiej są jakość kapitału ludzkiego (wyszkolenie) oraz inwestycje firm. W pozostałych wymiarach takich jak: jakość i finansowanie systemu badań, przedsiębiorczość i powiązania, zasoby intelektualne, efekty gospodarcze, Polska znajduje się na przedostatnim miejscu przed Łotwą.

Aspekty społeczno-gospodarczego rozwoju Polski

Podstawową przyczyną niepowodzeń i obaw w naszym kraju jest brak kompleksowego modelu prorozwojowych zmian funkcjonowania państwa oraz brak zainteresowania polityków koniecznością stworzenia nowego modelu społeczno-gospodarczego rozwoju Polski. Polska wyraźnie odstaje w przemianach, które dokonują się na naszych oczach na różnych płaszczyznach światowej gospodarki. Dynamika tych zmian pokazuje nasze nieprzygotowanie do skutecznego podejmowania działań prorozwojowych (Kleiber 2011). Wystarczy w tym miejscu wspomnieć o częstoci nierozsądnego sposobu rozdysponowywania środków unijnych na inwestycje, nota bene przeznaczone właśnie na innowacje.

Wykres 1. Kraje UE według ich potencjału innowacyjnego w 2010 roku¹

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *INNOVATION UNION SCOREBOARD 2010*, The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation, European Commission, Brussels, 1 February 2011.

¹ Średni poziom potencjału innowacyjnego jest wyznaczany na podstawie danych z 24 wskaźników składowych. Zakres danych mieści się w obszarze od 0 do najwyższego możliwego wyniku wynoszącego 1. Średnia wydajność w roku 2010 odzwierciedla wyniki z lat 2008/2009 ze względu na opóźnienia w dostępności danych. Państwa Członkowskie według tego kryterium dzielą się na cztery grupy wydajności innowacyjnej.

Przykładem może posłużyć Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Dotacje z tego programu - działanie 8.1 miały istotnie przyczynić się do rozwoju polskiego e-biznesu. Choć w ciągu ostatnich trzech lat dofinansowanie w wysokości prawie miliarda złotych otrzymało ponad 1,5 tysiąca przedsiębiorców, brakuje jednak spektakularnych efektów. Ponadto prawie 1 700 przedsiębiorstw otrzymało pod koniec marca 2011 r. odmowną decyzję w sprawie przyznania dotacji na inwestycje związane z e-biznesem. Kryteria formalne i merytoryczne spełniło zaledwie 160 projektów, choć środków na inwestycje było znacznie więcej. Nie wykorzystano ponad 75% funduszy przeznaczonych w tym konkursie. Stanowiło to bezprecedensową sytuację, gdyż dotychczas Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) nie miała problemów z rozdysponowaniem środków. Ponadto warto nadmienić, że do tej pory zawsze pula środków przeznaczonych na dotacje w konkretnym rozdaniu nie wystarczała na dofinansowanie wszystkich projektów zgłoszonych do danego konkursu. Do takiej sytuacji (90% wniosków zostało odrzuconych) doprowadziły z pewnością zaostżone kryteria takie jak np.: ocena za innowacyjność, konieczne wysokie zakładane wskaźniki ekonomiczne czy ogólnokrajowy zasięg przedsięwzięcia (<http://poig.parp.gov.pl/index/more/20489>, dostęp: 25.10.2012 r.).

Program „Mądra Polska” - Dekalog dla społeczeństwa wiedzy, umiejętności i przedsiębiorczości autorstwa Michała Kleibera, prezesa Polskiej Akademii Nauk, zawiera dziesięć fundamentalnych postulatów, których realizacja wg autora powinna być uwzględniona przy tworzeniu nowej strategii innowacyjnego rozwoju kraju. Opublikowane przez niego postulaty tworzą swoisty dekalog działań na rzecz nowoczesnej Polski – działań z pewnością możliwych do zrealizowania, ale wymagających istotnej zmiany sposobu myślenia o przyszłości naszego państwa. Są to:

1. Sprawne i roztropne państwo, czyli skuteczne i niepreregulowane prawo, nowoczesna infrastruktura i surowa dyscyplina finansowa.
2. Zakres i sposób prowadzenia debaty publicznej, czyli konieczność krytycznej refleksji nad dominującym modelem kultury, sposobami zdobywania poparcia dla polityki modernizacyjnej i przekonania o sprawiedliwym podziale jej kosztów.
3. Ponadsektorowa, antycypacyjna strategia rozwoju, czyli potrzeba światłego przywództwa.
4. Potrzeba uczenia się, samodzielność i kreatywność oraz umiejętność współpracy i wzajemne zaufanie, czyli budowa kapitału ludzkiego i społecznego jako kluczowa inwestycja rozwojowa.

5. Badania naukowe jako niezbywalny element rozwoju społecznego i innowacyjnej gospodarki.
6. System wdrażania innowacji.
7. Priorytety i nisze technologiczne, czyli potrzeba prowadzenia sprawnej polityki przemysłowej
8. Otwarte modele innowacji jako przejaw przemysłowej polityki zagranicznej.
9. Kultura jako generator społecznej otwartości i kreatywności, rozwój społeczeństwa informacyjnego oraz wsparcie dla pozarządowych inicjatyw obywatelskich, czyli niezbędne „aktywa uzupełniające” innowacyjnej gospodarki.
10. Odwaga do marzeń i konsekwencja w ich realizacji, czyli mocna wiara czyni cuda (Kleiber 2011).

Odnosząc się do powyższych postulatów z całą pewnością można stwierdzić, że skuteczna polityka prorozwojowa wymaga zrozumienia faktu, iż rozwój społeczno-gospodarczy jest wynikiem procesów zachodzących równolegle na wielu płaszczyznach i ma charakter interdyscyplinarny, a więc nie dający się uchwycić w jednej skali. Konieczne do przeprowadzenia zmiany przenikają się wzajemnie, współzależą od siebie i chociaż wydają się autonomiczne, to jednak nie mogą być implementowane samodzielnie. Zasadną reakcją na występowanie wielu i coraz to nowych obszarów aktywności społeczno-gospodarczej nie powinno być ich blokowanie, lecz odwrotnie – pobudzanie. To jednak oznacza, że państwo musi być zdolne do uczestniczenia, przede wszystkim na partnerskich, a nie władczych zasadach, w pobudzaniu i koordynacji działań prorozwojowych, będących podstawą do wszelkich przejawów innowacyjności (Geodecki 2011: 85).

Gospodarka oparta na wiedzy jako determinanta rozwoju społeczno-gospodarczego

Michał Kleiber w jednym z postulatów programu „Mądra Polska” akcentuje potrzebę budowania kapitału ludzkiego i społecznego poprzez uczenie się, kreatywność i umiejętność współpracy. Postulat ten urasta do rangi kluczowej inwestycji rozwojowej (Kleiber 2011). Warto nadmienić, że jest on spójny z jednym z założeń nowej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej „Europa 2020” wskazującego na potrzebę inteligentnego rozwoju poprzez:

- **edukację** (zachęcanie do nauki, studiów i podnoszenia kwalifikacji);

- **badania naukowe/innowacje** (stworzenie nowych produktów i usług, które wpłynęłyby na zwiększenie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz pomogłyby w rozwiązywaniu problemów społecznych);
- **kreowanie społeczeństwa cyfrowego** (wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych).²

Powstawanie nowego typu gospodarki określanej mianem „gospodarki opartej na wiedzy” jest jednym z bardziej aktualnych zjawisk obserwowanych we współczesnym świecie i nieodłącznym elementem kreowania nowego modelu rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Polega ona na stopniowym przechodzeniu od gospodarki materiałochłonnej do gospodarki opartej na informacji i wiedzy. W jej wyniku, dotychczasowe konkurowanie państw i regionów poprzez ich zasoby materialne będzie sukcesywnie zastępowane konkurowaniem poprzez zasoby niematerialne, a zwłaszcza poprzez kapitał ludzki, wiedzę oraz nowe technologie. O szansach rozwoju naszego kraju w coraz większym stopniu będzie decydował zatem ludzki potencjał intelektualny oraz wiedza związana z najnowszymi osiągnięciami współczesnej nauki. Budowa nowej gospodarki, w której kluczową rolę odgrywają innowacje, staje się w XXI wieku podstawowym wyzwaniem dla państw i regionów, których celem jest osiągnięcie wysokiego poziomu rozwoju oraz konkurencyjności.

Cechami charakterystycznymi gospodarki opartej na wiedzy, są: akceleracja tworzenia wiedzy, wzrost tworzenia kapitału niematerialnego, innowacyjność traktowana priorytetowo oraz rewolucja w zasobach wiedzy (Korenik 2007: 79-80). Sukces gospodarczy oraz wzrost konkurencyjności może być osiągnięty poprzez pozyskiwanie i przetwarzanie informacji oraz tworzenie na ich podstawie wiedzy wykorzystywanej następnie w sposób praktyczny.³ Wdrożenie nowego modelu gospodarki opartej na wiedzy uwidacznia się m.in. we wzroście przewagi konkurencyjnej państw i regionów specjalizujących się w wytwarzaniu produktów wysoko przetworzonych oraz zaawansowanych technologicznie (Kukliński 2003).

Stworzenie nowego modelu gospodarki opartej o wiedzę jest procesem skomplikowanym, długotrwałym, a także

² Europa 2020 to unijna strategia wzrostu na okres od 2010 do 2020 r. Obejmuje ona o wiele więcej niż samo wyjście z kryzysu, z którym nadal boryka się wiele europejskich krajów. Strategia ta ma pomóc nam skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu.

³ Zaletą gospodarki opartej na wiedzy jest to, że informacje oraz wiedza występują potencjalnie w obfitości i nie podlegają takim ograniczeniom jak zasoby materialne. Korzystanie z zasobów wiedzy nie prowadzi do ich wyczerpywania, a nawet przeciwnie, jeszcze bardziej je wzbogaca dzięki zdobywanemu doświadczeniu. W związku z tym GOW ma szansę cieszyć się długotrwałymi okresami wzrostu.

zróżnicowanym regionalnie. Jeśli chodzi o wymiar regionalny, jest on szczególnie dobrze widoczny w Polsce, która jest krajem bardzo silnie zróżnicowanym pod względem potencjału oraz możliwości rozwojowych poszczególnych regionów. Dobrze rozwinięte regiony stanowią najlepszy obszar, na którym można wprowadzać zmiany potrzebne do budowy nowej gospodarki. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na kwestię konkurencyjności regionów i regionalnej gospodarki. W warunkach gospodarki wolnorynkowej, konkurencyjność regionów oznacza ich zdolność do trwałego rozwoju przekładającego się bezpośrednio na wzrost poziomu życia mieszkańców na danym obszarze. Ważnym czynnikiem rozwoju i jednocześnie wzrostu konkurencyjności regionów, który ma szczególne znaczenie w przypadku regionów słabo rozwiniętych (województwa Polski Wschodniej), jest ich zdolność do przyciągania inwestycji, zwłaszcza inwestycji zagranicznych posiadających często charakter innowacyjny, a także właściwe wykorzystywanie funduszy Unii Europejskiej (Bojar 2006). Nie każdy region jest obszarem, gdzie występują warunki sprzyjające tworzeniu i wdrażaniu innowacji, które są niezbędne przy budowie nowoczesnej gospodarki opierającej się na wiedzy. Najlepsze warunki dla rozwoju innowacyjności występują w regionach dobrze rozwiniętych i już konkurencyjnych. Region konkurencyjny to region, który jest w stanie przystosować się do zmieniających się warunków szybciej niż inne regiony, przez co osiąga poprawę swojej pozycji we współzawodnictwie między regionami (Gaczek 2000: 42). Takimi regionami mogą być jedynie te regiony, w których władze i przedsiębiorcy potrafią prawidłowo odczytywać potrzeby krajowej i lokalnej gospodarki oraz wykorzystać wiedzę na potrzeby ich rozwoju oraz modernizacji.

B+R jako nieodłączny element innowacyjności

Pozycja Polski w europejskim rankingu innowacyjności odzwierciedla bardzo niski poziom nakładów na badania i rozwój (B+R). Udział tych nakładów w relacji do PKB (GERD – ang. *Gross Expenditure on Research and Development*)⁴ wyniósł w 2009 r. w przypadku Polski 0,68%, przy średniej dla Unii Europejskiej-27 powyżej 2%. Polska lokowała się pod tym względem na 23. miejscu wśród 27 krajów Unii, a na nakłady B+R przeznaczano w 2010 r. zaledwie 0,74% PKB, podczas gdy dziesięć lat wcześniej było to 0,64% (a w 1999 r. 0,69%). Należymy do nielicznego

⁴ Całkowite wydatki wewnętrzne na prace B+R realizowane na terytorium kraju w danym okresie sprawozdawczym. GERD zawiera wydatki na B+R realizowane w danym kraju, finansowane z zagranicy, jednak nie obejmujące opłat przekazywanych na B+R za granicę.

kręgu państw członkowskich Unii Europejskiej, w których wskaźnik ten w okresie ostatniej dekady wzrósł nieznacznie (Geodecki 2011: 25). Ponadto z raportu OECD wynika, że inwestycje w badania i rozwój polskich firm są niewielkie. W Polsce wydaje się na innowacje około 0,2% PKB, podczas gdy średnie wydatki na ten cel wśród przedsiębiorców z państw Unii Europejskiej to około 1,2% (Mazurek 2009). Ponadto według danych EUROSTATU nakłady wewnętrzne na B+R w Polsce stanowiły w 2008 roku 0,92% całkowitych nakładów poniesionych w państwach UE-27, a w roku 2009 jeszcze mniej – 0,89% (GUS 2011: 82). Pod względem wskaźnika intensywności prac badawczo-rozwojowych (który był dla Polski ponad trzykrotnie niższy w roku 2008 niż dla całej Unii) Polska znalazła się na 22. miejscu wśród krajów Unii Europejskiej (GUS 2011: 82). Z danych za rok 2009 wynika, iż nadal utrzymuje się około trzykrotnie niższa intensywność prac B+R w Polsce w stosunku do UE-27.

Komisja Europejska w nowej strategii Europa 2020 kładzie akcent na potrzebę konwersji europejskiej wiedzy na rynkowe produkty i usługi, poprzez wykorzystanie interwencji sektora publicznego w pobudzaniu sektora prywatnego oraz usuwania przeszkód w komercjalizacji nowych pomysłów (Eurostat 2011: 166). Ponadto ostatni przegląd zintegrowanych wytycznych dotyczących gospodarki i zatrudnienia (zmienionych jako część strategii Europa 2020 dla inteligentnego, zrównoważonego i globalnego rozwoju) zawiera wytyczne dotyczące optymalizacji wsparcia dla B+R oraz innowacji, wskazujące na potrzebę ciągłego podnoszenia poziomu wiedzy oraz wyzwania potencjału gospodarki cyfrowej. Unia Europejska wspiera inteligentny wzrost gospodarczy za pomocą trzech inicjatyw przewodnich, wśród których mowa jest o Europie innowacyjnej, w której wykorzystuje się działalność badawczo-rozwojową oraz innowacyjną do rozwiązywania najpoważniejszych problemów, jakim musi stawić czoło współczesne społeczeństwo związanych ze zmianami klimatu, efektywnością energetyczną i oszczędnym korzystaniu z zasobów, ochroną zdrowia oraz zmianami demograficznymi.⁵

W przypadku Polski, niezbędne jest podjęcie kroków mających na celu wyeliminowanie niekorzystnej struktury finansowania polskiej nauki, zwiększenie na nią nakładów, wprowadzenie pakietu zmian systemowych, organizacyjnych i prawnych, a także zwiększenia finansowania budżetowego i pobudzania inwestycji pozabudżetowych (Domańska-Szaruga 2010: 26). Ponadto należy w najbliższej perspektywie rozwiązać problem słabej współpracy biznesu

z nauką, ponieważ bez tej drugiej trudno jest skutecznie wdrażać innowacje. Zdecydowana większość przedsiębiorców sektora MŚP nie jest w stanie stworzyć w swoich strukturach działów B+R przede wszystkim z powodu ograniczeń kadrowych i finansowych. Trudno jest oczekiwać od mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią około 96% ogółu polskich firm, implementowania innowacji wynikających z funkcjonowania działów B+R w strukturach przedsiębiorstwa. MŚP to często „naśladowcy”, którzy najczęściej wdrażają sprawdzone rozwiązania w celu szybkiego uzyskania efektu popytowego. Trudno jest więc mówić o przewadze konkurencyjnej takiego przedsiębiorstwa w skali Unii Europejskiej, skoro wdraża technologie czy rozwiązania znane od kilku lat w pozostałych państwach Unii. Zdarzają się również przypadki implementacji przestarzałych technologii, wycofywanych z użytku w innych krajach unijnych. Nawet jeśli nieinnowacyjne przedsiębiorstwo uzyska przewagę konkurencyjną w skali kraju czy regionu, to będzie ona miała charakter tymczasowy. Wynika to przede wszystkim z braku barier wejścia. Rozwiązanie, które nie jest innowacyjne jest łatwo „kopiowalne”, a więc może zostać szybko wdrożone w konkurujących ze sobą przedsiębiorstwach. Jednym z najlepszych rozwiązań opisanej wyżej sytuacji może być korzystanie z osiągnięć instytucji naukowych poprzez nawiązywanie ścisłej współpracy między nauką a przedsiębiorczością.

Podsumowanie

Doceniając nauki płynące z najnowszej historii gospodarczej państw, którym udało się odnieść spektakularne sukcesy rozwojowe, nie można mieć złudzeń co do skali stojących przed Polską wyzwań. Nasz model społeczno-gospodarczego rozwoju musi być własny i autonomiczny, specyfika krajowej sytuacji i dynamika rozwoju cywilizacyjnego uniemożliwiają bowiem dokładne kopiowanie rozwiązań zastosowanych w innych państwach. Z całą pewnością należy stwierdzić, że aktualna sytuacja gospodarcza na świecie, a w szczególności trudna do oceny możliwość szybkiego wyjścia z poważnych turbulencji na rynkach finansowych, nie nastroja pozytywnie do myślenia w kategoriach odważnych przemian. Sukcesy bazujące na proinnowacyjnej transformacji gospodarki są bowiem znacznie bardziej realne w warunkach szybkiego wzrostu niż przy długotrwałej stagnacji gospodarczej. Jednakże w wielu krajach pomimo wyhamowania gospodarki i niepewności przyszłej sytuacji na rynkach finansowych zdecydowano się właśnie teraz rozpocząć prorozwojową ofensywę, dalekowzrocznie uznając, że wbrew pesymistycznym nastrojom nadszedł czas budowania nowych silnych przewag konkurencyjnych,

⁵ więcej: Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Stan Unii innowacji w 2011, Bruksela, 2.12.2011, KOM(2011) 849 wersja ostateczna, s. 8-9.

przeznaczając na to już obecnie znaczące środki mające równocześnie stabilizować gospodarkę lub choćby opracowując prorozwojowe strategie gotowe do wykorzystania w momencie poprawy koniunktury. Obecna sytuacja społeczno-gospodarcza w Polsce wskazuje na konieczność wypracowania skutecznej strategii prorozwojowej uwzględniającej pilną potrzebę rozwoju kapitału ludzkiego oraz zwiększenia nakładów finansowych na B+R. Wiedza i osiągnięcia naukowe stają się nieodłącznym elementem budowania pozycji konkurencyjnej Polski na arenie międzynarodowej oraz są podstawą do kreowania innowacyjności. Poleganie na napływie środków na inwestycje z funduszy unijnych przy jednoczesnym braku nowego modelu rozwoju społeczno-gospodarczego kraju jest krótkowzroczne i wysoce ryzykowne, szczególnie wobec nadchodzących wydatków państwa, takich jak koszty opłat za emisję CO₂ (już niebawem na poziomie 20-30 mld zł rocznie), czy też obsługa szybko rosnącego zadłużenia publicznego (dzisiaj ponad 838 mld zł, czyli około 22,5 tys. zł na osobę).⁶

Bibliografia

1. Bojar E., (2006), *Doświadczenia wybranych regionów słabo rozwiniętych w wykorzystaniu bezpośrednich inwestycji zagranicznych i funduszy unijnych*, Lublin: Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej.
2. Domańska-Szaruga B., (2010), *Źródła finansowania projektów badawczo-rozwojowych* [w:] Teczke J., Czekaj J., red. Zarządzanie intensyfikujące rozwój gospodarczy, tom 2., Kraków: Biuro Projektu Nauka i Gospodarka.
3. Eurostat (2011), *Key figures on Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
4. Gaczek W., Rykiel M., (2000), *Konkurencyjność regionów a regionalizm ekonomiczny* [w:] Klamut M., Cybulski L., red. Polityka regionalna i jej rola w podwyższaniu konkurencyjności regionów, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. O. Langego.
5. Geodecki T. i inni, (2011), *Kurs na innowacje*, Kraków: Fundacja GAP.
6. GUS (2011), *Nauka i technika w Polsce w 2009 roku*, Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
7. INNOVATION UNION SCOREBOARD 2010, The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation, European Commission, Brussels, 1 February 2011.
8. Kleiber M., (2011), *Mądra Polska. Dekalog dla społeczeństwa wiedzy, umiejętności i przedsiębiorczości*, Warszawa: PAN.
9. Korenik S., (2007), *Budowa Gospodarki Opartej na Wiedzy w przekroju regionów jako wyzwanie dla procesów integracji krajów Unii Europejskiej* [w:] Innowacyjny jednolity rynek - wyzwaniem dla wymiaru gospodarczego Unii Europejskiej, Warszawa: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej.
10. Kukliński A., (2003), *O nowym modelu polityki regionalnej*, „Studia Regionalne i Lokalne”, Nr 4 (14).
11. Mazurek J., (2009), *Wiedza a gospodarka*, „CEO. Magazyn Top Menedżerów”, listopad.
12. Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Stan Unii innowacji w 2011, Bruksela, 2.12.2011, KOM(2011) 849 wersja ostateczna.

Źródła internetowe

1. Dług publiczny Polski, stan na dzień 03.11.2012, dane z serwisu internetowego <http://dlugpubliczny.org.pl>, [03.11.2012].
2. E-wydanie Dziennika Gazeta Prawna, 2 luty 2011, <http://gazetaprawna.pl>, [30.10.2012].
3. Oficjalna strona internetowa Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, <http://poig.parp.gov.pl/index/more/20489>, [31.10.2012].

⁶ Dług publiczny Polski, stan na dzień 03.11.2012, dane z serwisu internetowego <http://dlugpubliczny.org.pl>, [03.11.2012].